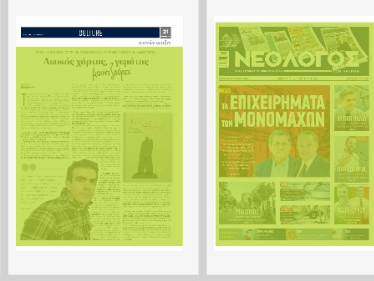

Media:	ΝΕΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ	Page:	21	Published at:	13-10-2023
Author:		Surface:	1027.64 cm ²	Circulation:	0
Subjects:					

ΣΥΝΟΜΙΛΩΝΤΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΓΙΑΝΝΗ ΝΙΚΟΛΟΥΔΗ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ «ΑΔΕΙΟΣ ΤΟΠΟΣ»

Λευκός χάρτης, γεμάτος μουντζούρες

Συνέντευξη στον
Μιχάλη Παπαγεωργίου

Το μυθιστόρημα του Γιάννη Νικολούδη που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Πατάκη» έπεσε στα χέρια μου μια εποχή που έψαχνα ρανιωδώς να βρω ένα «καλό ελληνικό» μέσα σε μια καλοκαιρινή ένδεια από αξιόλογους τίτλους. Ένα βιβλίο με πολλές χαραμπόλες συναισθηματικές, σκληρό και λείο μαζί σαν τη φάτσα και το ανάποδο του σύρματος κουζίνας. Ένας ανώνυμος άνθρωπος, μόλις αποφυλακισμένος, προσπαθεί να σταθεί στα πόδια του τρεκλίζοντας στα επικίνδυνα και σκοτεινά περάσματα του «άδειου τόπου». Διασταυρώνεται με πρόσωπα και τέρατα που, μαζί με την απάθη και υπόκωφη φωνή της ίδιας της γης, συνθέτουν το ανάγλυφο μιας πορείας μάλλον προδιαγεγραμμένης. Μίλησα με τον συγγραφέα για το φως και το σκοτάδι που τρυπώνουν ολούθε παράλληλα, την «ουδετερότητα» της φύσης και τη χθόνια μισαλλοδοξία της φάρας (μιας).

Για «άδειο τόπο» το μυθιστόρημά σας είναι γεμάτο κραυγές, κινήσεις, μαρσαρίσματα και βροχή δυνατή. Τι είδους αντίστιξη είναι αυτή και πως εν τέλει γεννήθηκε η ιδέα του βιβλίου;

Θα συμφωνήσω: ενώ στο βιβλίο συμβαίνουν πολλά και υπάρχει όλος αυτός ο αναβρασμός οι χαρακτήρες μοιάζουν σαν να περιφέρονται στο κενό – όχι μόνο δεν αλλάζουν, όχι μόνο δεν προχωράνε μπροστά αλλά η ατομικότητα τους μοιάζει να βουλιάζει ολοένα στο περιβάλλον τους και οι ίδιοι περιχαρακώνονται στον άδειο τόπο τους. Τα πιο διορατικά κείμενα που έχουν γραφτεί για το βιβλίο μέχρι τώρα έχουν επισημάνει ότι αυτή η αντίστιξη αποτελεί

και μια υπαρξιακή τοποθέτηση, ένα είδος σκοτεινής μεταφυσικής. Την ίδια στιγμή, θέλω να πιστεύω ότι η αποτύπωση αυτού του κόσμου μπορεί να εκληφθεί και ως ένα πλάγιο σκόλο για τη σημερινή πραγματικότητα. Όσο για την σπίθα που αποτέλεσε αφορμή για τη δημιουργία του βιβλίου, τίποτε δεν έχει να κάνει με τους προηγούμενους συλλογισμούς: απλά με σαγήνευσε λογοτεχνικά η ιστορία αυτού του άντρα που αποφυλακίζεται και δεν έχει πουθενά να πάει. Δεν το θεωρώ καλή ιδέα να ξεκινάει κάποιος να γράφει παρακινούμενος από ιδέες ή αποκρυσταλλωμένες απόψεις για το σήμερα.

Ο κεντρικός ήρωας δείχνει να μη «χωρά πουθενά» σε αυτό το σκηνικό διαρκούς παραβατικότητας. Σαν η φυλακή να είναι ένα είδος χόστελ για όλο αυτό που ζει «ελεύθερος». Το μαρτυράτε κιόλας στις πρώτες γραμμές. Είναι θέμα χαρακτήρα ή μήπως «κόλαση είναι οι απ' έξω»;

Νομίζω και τα δυο. Ο ανώνυμος ήρωας, ένας πλάνητας δίχως ουσιαστικές ρίζες, καθορίζεται (άγεται και φέρεται για την ακρίβεια) από τις ψυχικές του κακώσεις. Η περιπλάνηση του είναι ένα αλτσοβέρσιο βίαιος: εισπράττει βία και πληρώνει βία. Η επώδυνη πορεία του στην κρητική ενδοχώρα (ένας γεωγραφικός χώρος, που, πιστέψτε με, παρά τις φωτεινές τουριστικές καρτ ποστάλ, μπορεί να γίνει και αρκετά σκοτεινός) αποτελεί μια καταβύθιση στο σκοτάδι. Είναι προφανές ότι έχουμε να κάνουμε με έναν αντι-ήρωα που κινείται σε ένα σύμπαν που η βία συνεχώς ανακυκλώνεται. Οι έννοιες του καλού και του κακού, η όποια ηθική, η όποια αίσθηση δικαιοσύνης, σωστού και λάθους – όλα αυτά χάνονται σε μια ομίχλη. Αυτή η ρευστή περιοχή όμως νομίζω ότι είναι ο ζωτικός χώρος της λογοτεχνίας. Το βι-

βλίο προσπαθεί ταυτόχρονα να ψηλαφίσει (χωρίς να έχει βέβαια καμία απάντηση) και κάτι άλλο κρίσιμο: ποιο είναι το κινούν ακίνητο της βίας;

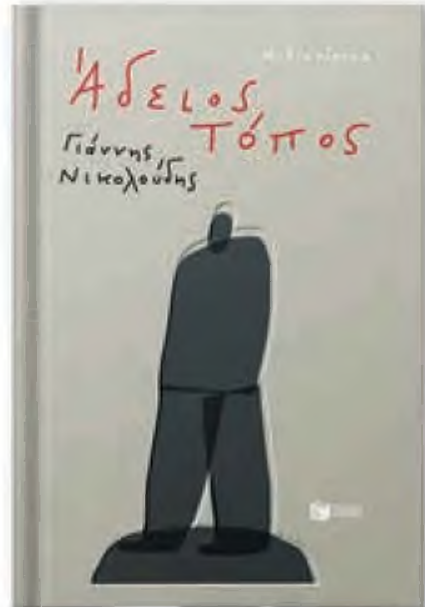
Αλλάζετε τη μορφή και τα πρόσωπα αφήγησης με κινηματογραφικό τρόπο και διαλέγετε επίσης σαν αφηγητή τη φύση(;) με τη φόρμα ενός μάρτυρα καθόλου σιωπηλού. Πως οδηγηθήκατε σε αυτό το αποδοτικό εύρημα;

Πάντα σε ό,τι γράφω, πέρα από το όποιο βάθος, τα επίπεδα και τις παράλληλες αναγνώσεις (σε περίπτωση που τα πετύχω όλα αυτά, βέβαια) με ενδιαφέρει πρωτίστως να παρασύρω τον αναγνώστη σε μια ιστορία. Αυτό ενέχει μια απλότητα σχεδόν παιδική: είναι η ματαιοδοξία του αφηγητή ιστοριών ή παραμυθιών μια νύχτα γύρω από μια φωτιά. Ο κινηματογραφικός τρόπος που αναφέρετε έχει αυτόν ακριβώς τον σκοπό. Δεν νομίζω ότι μπορώ να γράψω με άλλον γνάμονα. Θαυμάζω πολύ κάποιους συγγραφείς που δεν χρειάζονται τη ραχοκοκαλιά μιας στιβαρής ιστορίας για να γράψουν στιβαρή λογοτεχνία. Σε αυτό το πλαίσιο (της ανά-

γκης για μια στέρεη ιστορία) η φύση γίνεται «χαρακτήρας» που, ενώ «μιλάει», επί της ουσίας δεν λέει τίποτα ή αυτό που λέει δεν είναι αυτό που ο άνθρωπος θέλει διακαώς να ακούσει: η φύση δεν κάνει λόγο για καλό και κακό.

Ένα χωνευτήρι εθνοτήτων, μια Βαβέλ ανήσυχου σαν σφήγκα σε χείλος ποταπίου. Είναι ακόμα ζητούμενο η δυσκολία της συνύπαρξης σε αυτό το τόπο;

Πολύ παραστατική (και δυστυχώς σχετική) η εικόνα σας με τη σφήγκα. Σε σχέση με αυτό που θίγατε, δεν λέω τίποτα αν πω ότι διανύουμε μια πολύ δύσκολη, σκοτεινή και αβέ-

βαιη εποχή – είναι κοινός τόπος. Οι ελπίδες για μια απρόσκοπτη συνύπαρξη λαών και πολιτισμών νομίζω πεπθον ολοένα και λιγότερο (η ίδια η πραγματικότητα επικυρώνει έναν κόσμο αποσταθεροποιημένο και βίαιο). Από την άλλη η αναζωπύρωση της μισαλλοδοξίας (που θυμίζει μερικές από τις σκοτεινότερες σελίδες της ευρωπαϊκής ιστορίας) κρούει επιτακτικά τον κώδωνα του κινδύνου. Φοβάμαι ότι με εργαλεία αφέλειας και μίσους καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε τις κολοσσιαίες μετατοπίσεις που ήδη λαμβάνουν χώρα μπροστά στα έκπληκτα και κουρασμένα μάτια μας.

Αποφύγατε –αφήνοντας ψήγματα από δω και από κει– την Κρητική ντοπιολαλιά παρόλο που η συγγραφική «μόδα» αλλά και το καλώς εννοούμενο θράσος αρκετών συγγραφέων μιλάει με όλες τις εκφορές της γλώσσας μας. Μπήκατε στον πειρασμό για μια πιο διασπαρμένη λίνγκουα;

Δεν με ενδιέφερε μια «νατουραλιστική» προσέγγιση αναφορικά με τη γλώσσα. Δεν αμφιβάλλω ότι η πιστή αποτύπωση ντοπιολαλιάς μπορεί να δώσει λογοτεχνικά αποτελέσματα – έμένα πάντως δεν με θέλγει αισθητικά αυτή η προσέγγιση. Γι' αυτό προτίμησα μια πιο σύγχρονη γλώσσα διανοημένη εδώ κι εκεί με κάποια μικρά στοιχεία θαυγένειας. ☺

Φοβάμαι ότι με εργαλεία αφέλειας και μίσους καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε τις κολοσσιαίες μετατοπίσεις που ήδη λαμβάνουν χώρα μπροστά στα έκπληκτα και κουρασμένα μάτια μας